

УДК 821.161.2-1'04:141|(477)
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/27.203657>

Ольга ЛІСОВСЬКА,
orcid.org/0000-0002-2842-3158

*аспірант кафедри історії української літератури, теорії літератури та літературної творчості
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) shchelkunova2017@ukr.net*

АНТРОПОЦЕНТРИЗМ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОГО РЕНЕСАНСУ

У статті подано системний аналіз антропоцентричного спрямування поезії українського літературного Ренесансу (Відродження), що припадає на кінець XV–XVI ст. Методологія дослідження ґрунтується на сукупності історико-літературного методу, порівняльно-історичного, філологічного аналізу текстів із використанням інтердисциплінарного підходу, базованого на поєднанні методів філологічних із історичними, філософськими, культурологічними. Наукова новизна статті полягає у тому, що вперше в історико-літературній науці виокремлено антропоцентричне спрямування української поезії доби українського Ренесансу (Відродження), на основі аналізу поетичних текстів репрезентовано домінування особистості як визначальної ренесансної цінності поезії. У роботі доводиться, що світоглядні засади поетичних текстів українських письменників-гуманістів епохи Відродження ґрунтуються на ідеї антропоцентризму. У центрі перебуває образ суспільно активної й інтелектуальної особистості, визначальним рисами котрої є активна життєва позиція та освіченість. Спостерігається акцентування уваги як на позитивних, так і на негативних рисах ренесансної людини, яка визначає об'єктивність митців, їх прагнення представити особистість реальну. Звідси формується така риса поезії означеного періоду (XV–XVI ст.), як ренесансний реалізм. Характерними рисами людини епохи українського Ренесансу є чесність, достойнство, правдивість, об'єктивність, щирість, прагнення до знань. Особистість доби Відродження репрезентує абсолютно нове ставлення до світу. Важливе значення має необхідність усвідомлення постаті Ісуса Христа як людини і Бога, що визначає таку характерну рису, як християнський гуманізм. Важливою рисою є патріотизм особистості, усвідомлення нею себе як представника певного народу – русько-українського.

Ключові слова: антропоцентризм, Ренесанс (Відродження), поезія, українська література XV–XVI ст., гуманізм.

Oliha LISOVSKA,
orcid.org/0000-0002-2842-3158

*Postgraduate Student at the Department of Ukrainian Literature History,
Theory of Literature and Literary Art
of Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) shchelkunova2017@ukr.net*

ANTHROPOCENTRISM OF THE POETRY OF UKRAINIAN RENAISSANCE

The aim of this scientific paper is to show the system-oriented approach of anthropocentric movement of the poetry of Ukrainian Renaissance literature that was in the end of XV–XVI centuries. The methodology of the research is based on the historico-literary and comparative historical method, philological analyses of texts using interdisciplinary approach that is based on the combination of philological and historical, philosophical, cultural methods. The novelty of the work is that it is highlighted the anthropocentric movement of Ukrainian Renaissance poetry for the first time in Ukrainian historico-literary science as well as represented the dominance of personality as the main Renaissance value on the basis of poetry. To conclude, the philosophical foundations of the poetic texts of Ukrainian Renaissance humanist writers are based on the idea of anthropocentrism. The image of the socially active and intellectual personality, the defining features of which are the active life position, and education are in the focus of this research. There is an emphasis on the positive and negative features of the Renaissance human, it is determined the objectivity of artists, their desire to point a real person. Hence, this quality of the poetry of the indicated period is formed as Renaissance realism. The characteristic traits of the man of the era of the Ukrainian Renaissance are honesty, objectivity, usefulness, truthfulness, sincerity, the pursuit of knowledge. The personality of the mentioned period represents a completely new attitude to the world. The necessity to realize the Jesus as both a human and God is of vital importance because it specifies such element as humanism. The important feature is the patriotism of the personality, the realization himself/herself as the representative of the certain nationality.

Key words: anthropocentrism, Renaissance, poetry, Ukrainian literature of the XV–XVI centuries, humanism.

Постановка проблеми. Сучасна історико-літературна наука систематично оновлює і розширює коло своїх зацікавлень і проблемних питань.

З кінця 1980-х рр. у науковий обіг вперше вводяться українські переклади текстів письменників кін. XV–XVI ст., які були вихідцями з України,

але жили і працювали переважно в інших країнах Європи, творячи латинською міжнародною мовою. З'являється визначення цих авторів як представників об'єднаних літературних контекстів. Значний пласт у цій літературі становить поезія епохи Ренесансу. Дослідження її світоглядної основи, ідейно-тематичного спрямування, жанрової специфіки формує важливий напрям у колі сучасних медієвістичних студій. Зокрема, антропоцентризм є тією характеристикою поетичних текстів українського Відродження, котра дає можливість говорити про інтегрованість національної поезії Ренесансу в тогочасний європейський контекст.

Аналіз досліджень. Окремі аспекти проблеми антропоцентричного спрямування української ренесансної поезії досліджували П. Кралюк, В. Литвинов, Д. Наливайко, Р. Радишевський, О. Сліпушко, Д. Чижевський, Л. Шевченко-Савчинська, В. Шевчук, В. Яременко та ін. Проте переважна більшість розвідок ґрунтується на таких підходах, як історичний і філософський. Натомість необхідним і актуальним є філологічне прочитання й аналіз поетичних творів кінця XV–XVI ст. з акцентом на ідеї антропоцентризму, котра для культурної Європи доби Ренесансу була визначальною у процесі формування нової світоглядної системи. Саме її домінування у творах українських поетів зумовило інтеграцію національного письменства в європейський культурний простір.

Мета статті – дати системний історико-літературний аналіз художніх інтерпретацій ідеї антропоцентризму в поезії українського Ренесансу.

Виклад основного матеріалу. Ідея антропоцентризму в літературі Ренесансу є визначальною, оскільки саме людська особистість постає як епіцентр творчих інтересів митців епохи. Навколо неї формується світогляд, суть якого визначається специфікою інтерпретацій і тлумачень. Художні та мистецькі інтереси ренесансних авторів зосереджені на людині, особистості, індивіді. Як наголошує В. Литвинов: «Замість релігійно-аскетичної ідеї про гріховність плоті та земного життя відверто проголошувалося право людини на самоутвердження у реальному житті та на задоволення її земних потреб» (Литвинов, 2000: 41). На зміну середньовічній ідеї пізнання Бога приходять ідеї пізнання людини, а звідси – і природи. Людська активність зумовлює розвиток астрономії й астрології. Один із фундаторів літератури європейського й українського Відродження Юрій Дрогобич у трактаті «Прогностична оцінка поточного 1483 року» наголошує, що знання людини можна використати на її користь і благо, вбачаючи осо-

бистість центральним об'єктом суспільного розвитку, центром Всесвіту не з волі Господа, а саме завдяки своїй природі.

У літературі Ренесансу визначається самоцінність особистості. Русь-Україна активно переймає й адаптує до власної специфіки поширений у Європі світогляд, в основі якого лежить гуманістичний антропоцентризм. Згідно з ним людина є найвищою цінністю. Література звертається до осмислення життя людини як системи її вчинків і дій, репрезентуючи художні тлумачення цих реальних феноменів. Земна місія людини бачиться у тому, щоб діяти і пізнавати. Високо цінується у світогляді ренесансних мислителів творче начало в людині, праця письменника вважається дуже поважною. Так, Павло Русин у своїх віршах неодноразово наголошує на вибраності місії митця, особливому покликанні книги. Самопізнання тлумачиться як шлях до пізнання Бога. В. Литвинов наголошує: «У творчості тогочасних українських мислителів виразно простежується гуманістична тенденція до звеличення людини, до її не лише обожнення, а й обожествлення, тобто до розуміння людської сутності як Божественної, до утвердження рівності вихідних можливостей кожного індивіда щодо прилучення Божественної істини» (Литвинов, 2000: 76).

Поширеним у літературі Ренесансу є художнє осмислення проблеми свободи волі, свободи людини в її діях, особистий вибір на користь добра чи зла. На думку С. Оріховського, людина має розум і свободу волі. Тому людська особистість інтерпретується як творча, котра творить світ і себе саму. На думку мислителя, сенс життя людини полягає у тому, щоб досягти щастя й особистої свободи. Також він дуже оптимістично дивився на життя людини загалом, визначаючи її природні права на щастя і насолоду. Подібно до інших українських ренесансних письменників, Оріховський наголошував на тому, що дуже важливим є утвердження людини в земному житті. Великого значення набув особистий досвід людини, і це репрезентовано автобіографізмом художніх текстів. Твори сповнені усвідомленням особистої значущості людини, її оригінальності й важливості. Цінування особистих якостей людини виявляється, наприклад, коли підноситься і звеличується військова звитяга захисників Русі-України. Зокрема, ці ідеї прозвучали у творах М. Гусовського і М. Стрийковського. Останній згадує «прикладі учинків стародавніх можних» (Шевчук, Яременко, 2006: 150), «героїв сарматських, з пороку піднятих» (Шевчук, Яременко, 2006: 150). Яскравим виявом антропоцентризму

є прихід на зміну середньовічній аскетичній моралі оптимістичного сприйняття життя і світу. Увага до особистості виявляється також у змалюванні краси природи, життєрадісності, естетичному замилюванні природою. Антропоцентричним є принцип самореалізації людини у земному житті. У поняття добродетельності включаються такі характеристики, як мужність, цілісність характеру, передбачливість, розсудливість, прагнення до особистої слави. С. Оріховський називав добродетельністю цнотливість. Для її досягнення вважав за необхідне використовувати природні права людини й особистий розум. Життя людини, її успіхи бачаться залежними насамперед від неї самої. Щастя мислилося гуманістами як можливість особистого розвитку, реалізація людиною творчих здібностей, задоволення її духовних і фізичних потреб.

Відбувається кардинальна зміна у ставленні до жінки порівняно з добою Середньовіччя. Бачимо цінування її особистих якостей і пошану. Наприклад, Іван Домбровський вважав, що жінкам притаманні такі самі чесноти, як і чоловікам. Він зазначав:

Стать слабосила жіноча виблискує доблестю часто,

Подвигів славних чимало осяяно жвавістю жінки (Нічик, 1995: 206).

Далі митець репрезентує цілу низку жіночих образів різних народів. На першому місці в нього киеворуська княгиня Ольга. Згадує також таких постатей, як Семіраміда, Томирис, Пентесілея, кельтка Йоанна (Жанна Д'арк), полька Ванда та ін. Велику увагу приділяв цьому питанню С. Оріховський. Засуджуючи целібат у католицькій церкві, він писав про природний характер шлюбу, високо підносив жінку. Його твори «Закон про целібат», «Послання до папи» «засвідчують різко негативне ставлення їх автора до аскетизму. Натомість у них помітна тенденція до реабілітації тілесної природи людини, захищається її право на відмову від того способу життя, який їй не подобається» (Литвинов, 2000: 106). У добу Відродження природне право людини є визначальним. Оріховський наголошував на неприродності законів католицької церкви, шкоді від целібату. Він захоплено пише про красу жінки, її розум, прославляє родинне життя і кохання. На думку письменника, жінка нарівні з чоловіком має право брати участь у вирішенні родинних справ. Вона допомагає чоловікові по господарству, виховує дітей.

Великою особистою цінністю людини вважається її розум. На думку Оріховського, розум дається людині Богом. Це інструмент для добрих

учинків, засіб для духовного спасіння, пізнання світу і Бога. Розум порівнюється зі світлом. Автор усіяло наголошує на могутності й силі освіченого розуму, що допомагає людині досягти успіхів у житті. Митець показує, наскільки розум є корисним у суспільному житті. Ці ідеї прозвучали у таких творах, як «Напучення польському королю Сигізмунду Августу» і «Похорон Сигізмунда Старшого». Станіслав Оріховський постійно наголошує на силі людського розуму. Подібно до інших гуманістів митець часто отожднював розум із мудрістю. Остання бачилася ними як досвідченість, софійність. Великого значення українські ренесансні письменники надавали самопізнанню, вважаючи, що варто діяти згідно з розумом, а не пристрастями.

Юрій Дрогобич звеличував ідею розуму як особистої якості людини:

Розум підкаже, проте, як ту біду відвернуть.

Ти досягнув завдяки своїй зірці найбільшої цноти –

З тої причини усі мають за бога тебе (Шевчук, Яременко, 2006: 33).

Павло Русин у «Похвалі поезії» називає поезію: *Світлий дар богів – поетичне слово* (Шевчук, Яременко, 2006: 34).

Він представляє читачам образ співця, пісня якого ціннісна тому, що своїм змістом виголошує правду:

В пісні ж, десь на дні, по-митецьки скрита,

Зблискує правда (Шевчук, Яременко, 2006: 37).

Правда як орієнтир характеризує і самого автора. Павло Русин постає зі своєї творчості високоморальною людиною, вищою цінністю якої є правдивість:

Вчених книг його не згортай ніколи,

Чистим серцем пий ті зразки високі, –

І побачиш, вір, те, що було вчора

Скрите від тебе (Шевчук, Яременко, 2006: 37).

Особистість бачиться ренесансними митцями представником певного краю і народу. У вірші «До Севастяна Маді, щоби він, коли залишить Польщу і повернеться до рідного краю, привітав і свою Батьківщину таким віршем» Павло Русин пише:

Здрастуй, мій краю! Ти милий владіці зористого неба!

Здрастуй, о земле,

ущерть повна багатства й добра! (Шевчук, Яременко, 2006: 40).

Через особистість звеличується Вітчизна, яка також набуває рис антропоцентричних:

Завжди я прагнув побачить тебе, дорогу свою матір,

Завжди про долю твою вдень і вночі турбувавсь.

Зараз спішу, годувальнице мила, до тебе вернутись,

Довго не бачив тебе, о найдорожча моя! (Шевчук, Яременко, 2006: 40).

Автор просить матір-Вітчизну прийняти її сина. Фактично для автора Батьківщина його учня і друга сприймається і як власна рідна земля.

Увагою до людської особистості, її звеличенням перейнята «Елегія для Яна з Вислиці, шанувальника муз і учня, достойного похвали». Ян Вислицький був учнем Павла Русина. Цей слов'янський поет написав поему «Пруська війна», в якій оспівав переможну битву слов'ян проти ордену хрестоносців при Грюнвальді у 1410 р. Також він є автором панегірика на честь Павла Русина:

Радісно, Яне, мені, найдорожчий, що ти прикладаєш

Стільки зусиль, щоб пізнати дев'ять священних богинь,

Що промовляєш бажання підняти на славі вершини

І в красномовних змочить хвилях

посохлі вуста (Шевчук, Яременко, 2006: 41).

Автор відзначає поетичний талант свого героя, наголошуючи, що *Яну з Вислиці нову славу приносять пісні* (Шевчук, Яременко, 2006: 43). Також антропоцентризм світогляду Павла Русина яскраво виражений у вірші «Промовляє книга, яку добуто зі сховища і якій повернено давній полиск». На першому плані бачимо тут образ самого автора-поета, усвідомлення ним свого поетичного таланту:

Блиском цим Павло мене знов осяяв,

Він мене й зцілив, той, кого Русином

Весь тямущий гурт залюбки йменує,

Словом солодким (Шевчук, Яременко, 2006: 45–46).

Поезія українського Ренесансу синтезувала ідею антропоцентризму із християнським гуманізмом. Поети-співці постають як «натхненні божеством небесним», а їхній спів називається «величезним даром богів». Утверджується визнання людини на землі як ціннісної та вартісної самобутньої істоти, а Бог проголошується найвищою над людьми сутністю.

В «Оді Павла Русина з Кросна до Аполлона з проханням про поетичне натхнення» бачимо суттєвий прорив. Середньовічні книжники Феодосій, Нестор та інші зверталися з проханням про натхнення до Бога християнського, а Павло Русин у ренесансному дусі апелює до античного

бога Аполлона – покровителя мистецтва і поезії. У вірші «До книжечки» він визнає силу книги й освіти загалом:

Йди вже, книжечко, йди, моя солодка,

Йди, від золота ясного ясніша,

Від коштовностей всіх мені дорожча (Шевчук, Яременко, 2006: 50).

Він запевняє книгу в тому, що захищатиме її, отже, всю справу освіти:

Будь спокійною: весь твій страх даремний:

Щит хоронить тебе, і коні, й стріли.

Ти під захистом дужої правиці

Мужа славного, нашого патрона (Шевчук, Яременко, 2006: 51).

Подібні ідеї прозвучали у творчості Георгія Тичинського Рутенця (вірш «Елегіакон Георгія Тичинського Рутенця, магістра вільних мистецтв, до превелебного Миколая, пречуда найславнішого Того самого на Зоїла»). Яскравим виявом антропоцентризму є вірш «До Святого Миколи, митрополита Міренського найславнішого», де автор згідно з антропоцентричними ідеями вбачає суто людські риси в образі Святого Миколая:

Тут він оплакував рани Христа, говорящого правду,

Й часто на голій землі благо прихильний лежав (Шевчук, Яременко, 2006: 94).

Особистий приклад святого він вважає повчальним для всіх читачів:

Сам вельми добрий завжди приклад усім подавав.

Благочестиві були і супутники в нього: набожність,

Звичаї добрі, святі, і до чесноти любов (Шевчук, Яременко, 2006: 95).

Загалом бачимо тут суто ренесансне осмислення християнського образу, наділення його людськими рисами, наближення до реальності. Тобто розвивається ідея християнського гуманізму.

Іван Туробінський Рутенець є автором коротких лаконічних ренесансних віршів, у центрі яких перебуває людська особистість. Так, у вірші «До чительника» чується заклик читати якомога більше. А у поезії «Тур про себе» автор порівнює тура з героєм, котрий:

Душі хоробрі веде, хоч несприятливий час (Шевчук, Яременко, 2006: 144).

У вірші «До Якуба Пшилуського Іоанн з Туробіна Русин, юрисконсульт» визначається велике значення поезія:

Вірші твої викликають повагу до всіх нелукаву –

Можеш вважатися ти кращим поетом з усіх (Шевчук, Яременко, 2006: 145).

Загалом таке ставлення до поезії витримане суто в антропоцентричному ключі, адже вартість поезії та її сутність визначається роллю в житті окремої особистості та народу. У вірші «На герб Львова» Іван Туробінський сили і велич древнього міста порівнює з левом, прославляючи його:

Лева так місто славетне, на полі сарматським твердиня,

Ще не лякалося сил збройного люду, бігме (Шевчук, Яременко, 2006: 145).

Іван Калимон у своєму творі «Сонце, що сходить після Заходу» репрезентує два антитетичні образи безпосередніх представників божественної та небесної сфер – Ісуса Христа й народу як узагальненої цілісності. Господь постає двоїстою натурою, що уособлює небесні та земні риси. Наголошується, що він пережив смерть, адже був людиною. А свідченням його божественності стало воскресіння після смерті. Автор акцентує увагу на єдності в особі Господа Бога людського і божественного, а його діла забезпечують людей щастям.

У творчості Матвія Стрийковського простежується апелювання до образу поета через усвідомлення себе самого саме як поета, митця, творця літературних текстів. Так, у вірші «Матвій Стрийковський осостевіціус сам про себе та про пригоди свої при пізнанні різних країн світу» наголошує насамперед на своєму походженні:

Знай: там я народився, де гніздо є цноти,

В Стрийкові із Осостів, моїх предків давніх

Дідичнім, герб Леліва, од Перунів славних (Шевчук, Яременко, 2006: 147).

Він апелює до Музи, яка шукала,

З'являючи сарматам предків дільних справи (Шевчук, Яременко, 2006: 150).

Найвищою і найціннішою рисою людського характеру він вважає цноту. Автор часто апелює до античної міфології. Згадка про давньоримських і давньогрецьких міфологічних істот (Феба, Венеру, Марса) і філософів (Гомера) свідчить про його світоглядну інтегрованість у європейський контекст. Яскравим виявом антропоцентризму, зокрема автобіографізму, є також згадки про якогось особистого авторового зоїла у вірші «На зоїла, неприязного цноті та чесній праці». Митець звинувачує цього невідомого зоїла у заздрості, несправедливій критиці його творчості. Врешті він робить мудрий висновок:

Писання цвітуть, а заздрість лиш гавка,

Йй – пекло, цноті ж хвала буде всяка (Шевчук, Яременко, 2006: 159).

Подібні особистісні мотиви прозвучали у вірші «На невдячних і тих, що заздрять добре заслуже-

ній славі». Автор наголошує, що мудрі й освічені люди розуміють значення творчості, а заздрісники так і залишаються зі своїми негативними і руйнівними почуттями:

Що верпу золото, до перл нема справи,

В зноу шукає нехай собі справи (Шевчук, Яременко, 2006: 159).

Поряд із низьким і тимчасовим почуттям людської заздрості й наклепу автор проголошує вічність і цінність мистецтва:

Ніщо зуб чорний, ніщо лоб лисий,

Гомер живе, а Зоїл досі висить (Шевчук, Яременко, 2006: 159).

Яскравим виявом антропоцентризму в поезії Ренесансу є усвідомлення почуття патріотизму, любові до рідної Вітчизни. Прояв людиною пошани й любові до Батьківщини бачимо у поезії Адама Чагровського «До Подільського краю син його промовляє». Вже сама назва твору свідчить про його ідейне спрямування. Звертання до рідного краю виявляє глибоку до нього пошану:

Лиш тобі, подільський краю,

Я слова ці посилаю.

Хай для всякого народу

Вдячність буде в нагороду (Нічик, 1995: 79).

Почуття любові й поваги особистості до Вітчизни, патріотизм є типовими рисами української людини. Себе самого автор усвідомлює і називає сином свого краю, тобто спостерігаємо національну самоідентифікацію митця.

Анонімний автор передмовою до поезії «Epicedion» визначає індивідуальні риси характеру особистості, зокрема чесність і правду. Яскравим виявом антропоцентризму твору є апелювання до особистості як основи й осердя твору. Автор уболює з приводу смерті свого героя – Михайла Вишневецького:

Не помилювала смерть князя над князями,

Мужа, лицаря взяла, славного ділами (Шевчук, Яременко, 2006: 21–22).

Автор детально зупиняється на біографії героя, акцентуючи увагу на славному походженні роду Вишневецьких від дому Збараських. У молодості він служив Речі Посполитій:

Вірою і правдою їй служив, для неї

Жертвував і статками, й кровію своєю (Шевчук, Яременко, 2006: 23).

Анонімний автор описує битви молодого князя Михайла Вишневецького у Дикому полі. Навіть у мирні часи «меч не відкладали» (Шевчук, Яременко, 2006: 25), а «у змаганнях молоду силу гартували» (Шевчук, Яременко, 2006: 25). Наголошується на особистій ролі Михайла Вишневецького у формування українського лицарства, коли «на

Україні піднялось лицарство уміле» (Шевчук, Яременко, 2006: 25). Суто в антропоцентричному ключі подано образ самого героя, котрий «у багатствах не вбивавсь» (Шевчук, Яременко, 2006: 29), ставлячи на перше місце не матеріальні статки, а справу служіння Вітчизні. За це заслужив у нагороду ласку королівську (Шевчук, Яременко, 2006: 29). З великим пієтетом пише автор про переможну боротьбу свого героя з татарами. Цим він заслужив, «щоб в історію діла славні записати» (Шевчук, Яременко, 2006: 36). Визначальним внеском його як гетьмана у справи Русі-України стало те, що він «не давав шарпати поганцям» (Шевчук, Яременко, 2006: 36) Вітчизну. Врешті автор наголошує саме на цінності та важливості особистих рис характеру людини, які визначають її діяльність:

Ні сріблу, ні золоту, ні сяйним клейнодам

Не дано тії ціни, що людським чеснотам (Шевчук, Яременко, 2006: 38).

Висновки. Загалом аналіз поезій українських письменників-гуманістів періоду XVI ст. засвідчує яскраво виражений антропоцентризм. Визначальним для цих творів є домінування образу дієвої особистості з активною життєвою позицією і широким спектром різнобічних якостей. Серед позитивних рис людини епохи українського Ренесансу виокремлюють високу моральність, що охоплює такі характеристики людини, як чесність,

правда, щирість. Особливий акцент робиться на прагненні особистості отримувати знання. Серед негативних рис тогочасної людини ренесансні гуманісти представляють визнання, але не усвідомлення вагомості та значення діяльності Ісуса Христа. Завершує оформлення загального портрету типової моделі особистості епохи Відродження притаманна всім шана і любов до людини, увага до її особистих якостей, а також патріотизм, любов до рідного краю. Сукупність визначених рис репрезентує наявність у літературі Відродження християнського гуманізму. Також вагоме значення має національна самоідентифікація особистості, усвідомлення нею себе як представника певного народу – українського, етнічного краю Русі-України. Також патріотичні та національні мотиви у літературі українського Відродження засвідчують активний процес формування української нації.

Загалом масштабне вивчення літератури українського Ренесансу є перспективним і актуальним дослідженням, адже дає підстави говорити про наявність у національному письменстві культурно-історичної епохи Відродження з усіма характерними для неї рисами, прийнятими для європейського Ренесансу. Українська ренесансна література з домінуючою у ній ідеєю антропоцентризму свідчить про її європейську інтегрованість і водночас ідейно-тематичну самодостатність, підтверджену історичними українськими мотивами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. Київ : Видавничий центр «Академія», 2009. 424 с.
2. Голенищев-Кутузов И. Н. Проблемы влияния и национального своеобразия в славянских литературах эпохи Ренессанса. Москва : Наука, 1960. 252 с.
3. Голенищев-Кутузов И. Н. Итальянское Возрождение и славянские литературы XV–XVI веков. Москва : Наука, 1963. 378 с.
4. Дорошкевич В. Новолатинська поезія Білорусії і Литви. Мінськ, 1979. 231 с.
5. Литвинов В. Д. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XV – початку XVII століття. Київ : Основи, 2000. 472 с.
6. Литвинов В. Д. Україна у пошуках своєї ідентичності. XVI – початок XVII століття: історико-філософський нарис. Київ : Наукова думка, 2008. 527 с.
7. Литвинов В. Д. Станіслав Оріховський: Історико-філософський портрет. Київ : Академперіодика, 2014. 351 с.
8. Слово Многоцінне. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху Ренесансу (друга половина XV–XVI століття) та в епоху Бароко (кінець XVI–XVII століття) / упор. В. Шевчук, В. Яременко. Київ : Аконіт, 2006. Кн. 1. 799 с.
9. Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія : у 2 ч. / відп. ред. В. М. Нічик. Київ : Наукова думка, 1995. Ч. 1. 430 с.
10. Українські гуманісти епохи Відродження. Антологія : у 2 ч. / відп. ред. В. М. Нічик. Київ : Наукова думка, 1995. Ч. 2. 431 с.

REFERENCES

1. Bilous P. V. Istoriiia ukrainskoi literatury XI–XVIII st. [The history of Ukrainian literature of XI–XVI century]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr “Akademiiia”, 2009. 424 p. [in Ukrainian].
2. Golenishev-Kutuzov I. N. Problemyi vliyaniya i natsionalnogo svoeobraziya v slavyanskikh literaturah epohi Renessansa. [Problems of influence and national identity in the Slavic literature of the Renaissance era]. Moskva: Nauka, 1960. 252 p. [In Russian].
3. Golenishev-Kutuzov I. N. Italyanskoe Vozrozhdenie i slavyanskie literatury XV–XVI vekov. [Italian Renaissance and Slavic literature of the XV–XVI centuries]. Moskva: Nauka, 1963. 378 p. [in Russian].

4. Doroshkevych V. Novolatynska poeziia Bilorusii i Lytvyy. [Novolatinsk poetry of Belarus and Lithuania.] Minsk, 1979. 231 p. [in Ukrainian].
5. Lytvynov V. D. Renesansnyi humanizm v Ukraini. Idei humanizmu epokhy Vidrozhennia v ukrainskii filosofii XV – pochatku XVII stolittia [Renaissance humanism in Ukraine. Ideas of Renaissance humanism in Ukrainian philosophy of the 15th – early 17th centuries.]. Kyiv: Osnovy, 2000. 472 p. [in Ukrainian].
6. Lytvynov V. D. Ukraina u poshukakh svoiei identychnosti. XVI – pochatok XVII stolittia: istoryko-filosofskyi narys [Ukraine in search of its identity. XVI – the beginning of XVII century: historical and philosophical essay]. Kyiv: Naukova dumka, 2008. 527 p. [in Ukrainian].
7. Lytvynov V. D. Stanislav Orikhovskyy: Istoryko-filosofskyi portret [Stanislav Orikhovsky: Historical and philosophical portrait.]. Kyiv: Akadempriodyka, 2014. 351 p [in Ukrainian].
8. Slovo Mnohotsinne [The word is precious.]. Khrestomatiia ukrainskoi literatury, stvorenoi riznymy movamy v epokhu Renesansu (druha polovyna XV–XVI stolittia) ta v epokhu Baroko (kinets XVI–XVII stolittia) / upor. V. Shevchuk, V. Yaremenko. Kyiv: Akonit, 2006. Kn. 1. 799 p. [in Ukrainian].
9. Ukrainski humanisty epokhy Vidrozhennia [Ukrainian Renaissance humanists]. Antolohiia. U 2 ch. / vidp. red. V. M. Nichyk, Kyiv: Naukova dumka, 1995. Ch. 1. 430 p. [in Ukrainian].
10. Ukrainski humanisty epokhy Vidrozhennia [Ukrainian Renaissance humanists]. Antolohiia. U 2 ch. / vidp. red. V. M. Nichyk, Kyiv: Naukova dumka, 1995. Ch. 2. 431 p. [in Ukrainian].